

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ (*)

Κ' ήτανε ή πικρή αλήθεια πώς ο 'Αντρέας είχε αλλάξει. 'Ο άγωνας για την ύπαρξη, ή προσπάθεια του για να μην ξεπέσει από την κοινωνική του θέση, τον είχαν καταβάλει. Είχαν νικήσει εκείνον τον καιρόν την αγάπη. Και τώρα ή απόκριση της Κυρας 'Επιστήμης τον έπεισμωνε.

Το ίδιο το βράδι που ο μπάρμπας ταυ την έφερε σ' ένα μικρό καφενείο του προάστειου, έπήγε στο σπίτι του με βαρεία καρδιά, μουρμουρίζοντας, κι' όλα τα κατάδαρα τάρριχνε τώρα στη γυναίκα του, στην κακή της την τύχη, στο φτωχό της το μυαλό που δεν είχε ν' αναγκάση τη μάνα της να τους βοηθήσει.

«Έβαλθηκαν» έλεγε με το νοῦ του ανεβαίνοντας τη σκάλα του — «μάννα και θυγατέρα να με κάμουνε δούλο· όμοιονέ τους. Ίσως ή κυρά 'Επιστήμη θά χαίρεται κι' όλας το χαλασμό μου».

Απάνου εύρηκε τη Ρήνη καθισμένη στην κρεββατοκάμαρα, μπρός σ' ένα μικρό τραπέζι, όπου έκαιε ένα λυχνάρι, με το βελόνι στα χέρια, που έδιόρθωνε τοῦ σπιτιού τασπρόρουχα και σοδαρός την έκαλησέρισε.

Η Ρήνη τον εκατάλαβε και αναστενάζοντας τούπε άμέσως πικρά.

«Τί τρέχει πάλε; δεν τὰ δίνει. αϊ;»

«Δέν τὰ δίνει» της αποκρίθηκε ξερά.

Έπάσκισε να χαμογελάσει και σε μία στιγμή τούπε. «Μή λές που δὲ θὰ σ' τὰ δώσει ή μάνα όσα σοῦταξε· μά ίσως τη στιγμή που ή ανάγκη θάνε πλιό μεγάλη.

«Τί λές» της αποκρίθηκε συγχυσμένος, «και πότε ή ανάγκη είναι πειό μεγάλη; Τούτη τη βδομάδα μου πουλούν το σπίτι μου· και το ξέρεις άλλα όβολα δεν έχουμε· αύριο πρέπει να πιάσω δουλειά».

«Τόχε αληθινά αποφασίσει» έσκέφτηκε χαρούμενη· «ώ αν ήταν έτσι όλη ή δυστυχία της θά έτέλειωνε· θάρχιζε από τὰ τώρα καινούρια ζωή, και κάθε βήμα που θάκαναν θάταν για κείνους κέρδος. Έπήγε σιμά του· το χέλι της έχαμογέλασε, στάχνό πρόσωπό της ανέβαινε μία ανάλαφρη κοκκινάδα· εκείνην τη στιγμή ήθελε να ριχτεί στην άγκαλιά του, νομίζοντας πώς πάλι θά τον εκέρδιζε· «Είμαστε νέοι και οί δύο» τούπε τρυφερά· «κι' αν πουληθεί το σπίτι θά κάμουμε ένα άλλο καλλίτερο. Θά δουλεύω και γώ στο πλευρό σου, ξέρω την τέχνη της μάνας μου, κ' ένωμένοι και οί δύο θά άγωνιστούμε. Μή χάνεσαι· ο Θεός θά βοηθήσει· μπροστά στην εύτυχία, ανάθεμά τα τὰ τάλλαρα».

Δέν ήταν ή πρώτη φορά που του μιλούσε έτσι. Μά ο 'Αντρέας τέτοιαν εύτυχία δεν ήθελε να την ξέρει. 'Ως κι' αυτός τάχε αναθεματίσει τὰ πλούτη και καθόλου δεν τάχε ζηλέψει, αλλιώς δὲ θά την επαιρνε βέβαια, μά δεν επιθυμούσε για τούτο και τον ξεπεσμό. 'Αν ή κυρά 'Επιστήμη του τάδινε όσα της είχε ζητήσει το καλοκαίρι, όλα τώρα θάταν άλ-

λοιώτικα. Θάχε έλευτερώσει το σπίτι, θάχε το καϊκι του, καλά κακά θά δούλευε· γιατί δὲ θάταν άναγκασμένος να κιντυεύει όταν οί περιστάσεις ήταν ένάντιες, δὲ θά τον έσφιγγαν τὰ χρέγια, και θά μπόρει κ' εκείνος να προσμένει, κάνοντας μίαν άλλη δουλειά λιγώτερο ωφέλιμη, μά ασφαλισμένη. Και τώρα άντις ή κακοτυχία της τάχε φέρει όλα ανάποδα· και τὰ έξακόσια θάταν μία στάλα νερό μέσα σε μία θάλασσα· που να άφροπλέξει πάλε μέσα σ' όλην αύτη την καταστροφή. Κ' έτσι τὰ λόγια της Ρήνης τον έρέθισαν εκείνην τη στιγμή άντις να τον πραινουν.

Της είπε με βραχνή φωνή και με κατεδασμένο βλέφαρο: «Εγώ το πρωτόπα ανάθεμά τα· μά που να βρω να λευτερώσω το σπίτι· να κάμω καινούριο καϊκι, για ναμαι ό,τι ήμουνα πριν έρθεις εδώ μέσα; Έσύ φταις».

«Εγώ φταίω;» τούπε κοιτάζοντας τον πικρά· «τί λές· εγώ ός έστερνα στη Στεριά· εγώ σοῦλεγα λόγο· ό,τι εκαμες τόκαμες με το κεφάλι σου, και άκόμα ούτε τώρα δεν υποτάζεσαι στην ανάγκη και δὲ θέλεις να δουλέψεις με πίστη και μ' όλπίδα στο Θεό, μόνε κάθεσαι για να σε καταπιεί πρώτα ή συμφορά. Τί μάς λείπεται, καυμένο, ως κ' έτσι καθώς είμαστε: δύναμη, υγεία, νεότη; Όλα δεν τάχουμε. Και δεν έχουμε... και την αγάπη;»

«Η αγάπη δεν τρώεται» της απάντησε σκληρά.

«Άφισε» τούπε αναστενάζοντας και κοιτάζοντας τον δακρυσμένη «να της μηνύσω αύριο και γώ. 'Ω τὰ τρακόσια θά τὰ δώσει είμαι βέβαιη. 'Α θέλεις πάω και ή ίδια να τήνε βρω κι' ός με σκοτώσει. Μπορείς έτσι ν' αρχήσεις ένα έργο».

«Τὰ τρακόσια» της είπε άξιόνοντας περισσότερο, «και τί να τὰ κάμω μωρή. Ίσως θάδινε και τὰ έξακόσια που έχάλεψα· μά θέλει πρώτα να ιδει το στεφάνωμα. Πρόσμενε στεφάνι! Μά τούτον το σταυρό ποτέ δὲ σε στεφανώνω, α δὲ δώσει τὰ χίλια που χρειάζονται». Και με το δάχτυλο εκαμε απάνου στο τραπέζι το σημάδι.

«Χίλια» τούπε άχνίζοντας πάλι «που να τάρει ή δυστυχισμένη· θέλεις να λιμοχτονήσουνε ε-λοι οί άλλοι;»

«Τάχει· τόπε κι' ο πατέρας σου κι' α δεν τὰ κομίσει σοῦπα. Έξακόσια για το σπίτι, τετρακόσια για το καϊκι. Τότες βρίσκω δουλειά».

«Έτσι κάνουνε οί τίμιοι άνθρωποι; 'Ω συμφορά μου πώς άπατήθηκα!»

«Να σοῦ πω τί λέει ο μπάρμπας» της αποκρίθηκε πειραγμένος οα να έχαιρότουں που την εκανε να υποφέρνει «αφού έσύ τὰ φταις, να σε διώξω».

«Να με διώξεις, σοῦ λέει» του φώναξε. Και σε μία στιγμή άγριεύοντας κ' εκείνη και βρίσκοντας ένα θάρρος που δεν έπίστευε αληθινά να τόχει, έπρόσθεσε: «Το λές γιατί ηύρηκες άδυναμία, γιατί δεν έχω αδέρφια, γιατί ο πατέρας μου είνε άρρωστος και γέρος, γιατί το σπίτι μου τόχει μοναχά ή μάνα μου στην πλάτη της».

«Το λές γιατί μ' έχεις καταστημένην όπως μ' έχεις, και δὲ θά γυρίζει άνθρωπος να με κοιτάξει, αφού άπέρασα από τὰ χέρια σου. Έφταιξα εγώ

(*) Κοίταξε άριθ. 487, 488, 489, 490, 491, 492 και 493.

που σ' έμπιστέφτηκα, σ' έλεγα τίμιον άνθρωπο· κι' άντ'ις έγελάστηκα. "Ας χαθώ ! Τί άλλο νά σου κάμει ή δύστυχη ή μάννα μου εσα έχάλεψες σου τὰ δίνει ακούω. Λευτερόνεις τὸ σπίτι σου, δούλεψε, γιατί ζητᾷς τὸ περισσότερο ;»

«Μοῦ λέει» τὴν αντίσκοψε μ' ἀδιαφορία «νά σὲ διώξω καὶ νά πάρω τὴν ἄλληνε τῇ Σάββαινας, πῶχει χίλια πεντακόσια. Καὶ μοῦ λέει καλὰ. "Αν τὸν ἀκούα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τᾶχα σήμερα καὶ θᾶχα καὶ τὸ καίκι. Μὰ κάλλιο ἀργὰ παρὰ ποτέ. "Αν δὲν τὸ κάμω πρέπει νά ξενοδουλέψω».

«Τὴν ἄλληνε θὰ πάρεις» τοῦπε ἡσυχάζοντας ξάφνου καὶ ἀποφασισμένη τώρα νά διαφεντέψει τὴ θέσῃ της· «μὰ ἐγὼ δὲ φεύγω ἀπὸ δὴ οὔτε ἃ μὲ σκοτώσεις. Μαζὶ θὰ περάσουμε καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά».

Κ' ἐκείνην τὴ στιγμὴ ἡ ζήλια σὰ φεῖδι φαρμακωμένο τῆς ἐδάγκανε τὴν ἄκρη τῆς καρδιᾶς της. Τώρα ἀνέβαινε κι' ὁ μπάρμπας ἀπάνου καὶ χωρὶς νά τότε χαιρετήσῃ τοῦπε μὲ σοβαρὸ ὕφος :

«Τίμιες ὁρμήνεις δίνεις τοῦ ἀνηψιού σου σὰν προεστὸς ποῦσαι, σπολάητῆς σου ποῦ θέλεις νά μὲ χάσεις». Καὶ μέσα της ἐδραζε τὸ αἷμα καὶ ἡ χολή της ἦταν ἔτοιμη νά ξεσπάσῃ. «Τί τοῦχε κάμει ἡ δύστυχη ἐκεينوῦ τοῦ ἀθρώπου γιὰ νά τὴνε μισεῖ τόσο».

«Εγὼ, μωρὴ κοπέλλα», εἶπε ὁ μπάρμπας κάνοντας τὸ σταυρό του, «ἐγὼ μωρὲ ἀνηψιέ, σοῦπα ποτὲ κακὸ λόγο ; Δὲ σ' ὁρμήνεψα πάντα στὸ καλό ; Μὰ πρῶϊμα ἀρχίσατε τὴ διχόνοια καὶ τὴ γκρίνια. Δὲ σοῦ τῶλεγα πάντα, μωρέ, πῶχεις ἀνάγκες, πῶχεις χρέγια, δὲ σοῦλεγα νά τὴν ἀφήκεις ἡσυχὴ τὴν ξένη κοπέλλα κι' ὅχι νά τὴνε σηκώσεις ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς μάνας της γιὰ νά μὴ μωρεῖς τώρα νά τῇ φέρνεις μία λίτρα ψωμί καὶ νά ὑποχρεωθεῖς νά τὴ στείλεις πάλε σπίτι της !»

«Πιλάτε» τοῦπε ἀγριοκοιτάζοντάς τον ἡ Ρήνη «σὲ ξέρω πῶς μιλεῖς, σὲ καταλαβαίνω· ἔτσι τοῦ βάνεις ιδέες. Τί μπορεῖ καὶ ξεμπορεῖ. "Α θέλει μπορεῖ, καὶ μποροῦνε καὶ τὰ χέρια μου νά μὲ ζήσουνε· ἄς πιᾷκει δουλειὰ κι' αὐτός, τί τὰ θέλουμε τὰ χρεωμένα τὰ παλάτια».

«Τὰ χρεωμένα τὰ παλάτια !» ἐφώναξε ὁ "Αντρέας ποῦ ὁ λόγος τὸν εἶχε ἀγγίξει κατάκαρδα, κάνοντας ἓνα βῆμα πρὸς ἀπάνου της.

«"Ησυχᾶστε» εἶπε ὁ ἄλλος κάνοντας πῶς δὲν εἶχε καταλάβῃ τὴ βρισιὰ καὶ μπαίνοντας στὴ μέση. «Λὲ στώπα, μωρέ, νά σοῦ βρῶ ἐγὼ δουλειὰ στὰ ψάρια. Λὲ στώπα ποῦ σοῦ τὴν εὔρηκα ; Εἶνε περὶ τὰ τὰ μαλλώματα. Θέλεις δὲ θέλεις, γιὰ τὴν ὥρα ἡ γιὰ πάντα θὰ ξενοδουλέψεις, ἀφοῦ ἡ Τρινκούλαινα δὲ σοῦ δίνει τὰ τάλλαρα ποῦ θέλεις».

«"Απὸ τ' ἀπόψε» ἐφώναξε ὁ "Αντρέας μὲ πείσμα «πάμε νά βροῦμε τοῦ ψαράδες. "Ας κουρεύεται ἐδῶ μοναχὴ της».

«Μὰ πὲς το μωρὲ μπρίχου φύγεις, γιὰ νά μὴν ἔχει κατάδαρος σὲ μένανε καὶ γιὰ νά μὴν ἔχω κ' ἐγὼ ἀπὸ αὔριο ποῦ δὲ θᾶσαι ἐδῶ τὰ βάσανα· σοῦπα

ποτὲ λόγο γιὰ τὴ θυγατέρα τῇ Σάββαινας ἀπόντις ἐπῆρες αὐτὴν τὴν κακομοῖρα ; Μοῦπες δουλειὰ νά σοῦ βρῶ· σοῦ τὴν εὔρηκα· θὰ φταίω κι' ὅλας ἐγὼ γιατί θᾶσαι μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι σου».

«Ξέρω πῶς μιλεῖς» τοῦπε ἡ Ρήνη ἀναστενάζοντας πικρά, «ἐσὺ μᾶς ξεχωρίζεις γιατί δὲν ἔχεις τώρα νά τρῶς ἀπὸ τὸν "Αντρέα σὰν πρῶτα, ἀφοῦ τοῦχασες τὸ καίκι. "Ας πᾶει στοὴ βάρκες, μὰ ἐγὼ ἀπὸ δὴ δὲ φεύγω· τὴ χάρη δὲ σοῦ τὴν κάνω».

«"Εμένανε» εἶπε ζαθόνοντας περγελαστικά τὸ χεῖλι του· «κοπέλλα μου δὲν εἶσαι καλὰ !» Καὶ γέροντας πρὸς τὸν ἀνιψιό του : «"Ας χρωστάει χάρη τῇ μάνας της ! Γιὰ τὴν γρουσουζιά της, μωρές, αὔριο τὴν ἄλληνε πουλιέται, τῶ ! τὸ σπίτι κ' ἔτσι ἄς κάτσει μέσα, σὰ μπορεῖ. Πᾶμε, μωρέ».

«"Α τέτοιον εἶσατε» τοῦς εἶπε ξεσπώντας ἀπελπισμένη σὲ δάκρυα ἐνῷ οἱ δύο ἄντρες ἐφευγαν.

Κι ὁ "Αντρέας σταματᾷνοντας μία στιγμὴ τῆς ἀποκρίθηκε :

«Κάμε, ἂ θέλεις τὴ μάννα σου νά τὰ δώσει».

"Ω πῶς μπορούσε ποτὲ νά τὸ φανταστῇ πῶς ἔτσι θὰ τέλειωναν τὰ πράματα ; Τὴν ἄφινε μοναχὴ της, χωρὶς ψωμί, χωρὶς ἔργο, χωρὶς στεφάνι, σ' ἓνα σπίτι ποῦ ἐμελλε σήμερα αὔριο νά πουληθεῖ, χωρὶς ἐλπίδα καμιά, γιὰ νά τοῦ βρεῖ αὐτὰ τὰ χρήματα. Ποιός ; Αὐτὸς ποῦ τὸν εἶχε ἀγαπήσει περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτό της, αὐτὸς ποῦ τοῦχε μπιστευτεῖ ὅλο της τὸ εἶναι : "Απίστευτο, ἀπίστευτο ἔλεγε μοναχὴ της μὲ βαρεῖα θλίψη στὴν καρδιά. Καὶ στὸ νοῦ της ὅλο οἱ ἴδιες ιδέες ἐκυκλογύριζαν ἔλθον τὴ νύχτα ποῦ ἀγρυπνῇ τὸν ἐπρόσμενε μὲ τὴν ἐλπίδα νά τὸν ἀκούσει ἀπὸ μία στιγμὴ στὴν ἄλλη στὸ δρόμο πρῶτα, ἔπειτα στὴ σκάλα καὶ τέλος μέσα στὴν κάμαρα. Καὶ σὲ κάθε περπάτημα ἀθρώπου, ποῦ ἐδιάβαινε τὸ καντούνι, ἐσπαρταροῦσε ἡ καρδιά της καὶ ἐγενόταν πρόσεχτικὲς οἱ ἀκουές της, καὶ κάτι μέσα της τῆς ἔλεγε πῶς ἦταν ἐκεῖνος.

Μεσάνυχτα εἶχαν περάσει καὶ δὲν ἐρχότου. Εἶχε πεῖ τὴν ἀλήθεια ὁ ἀτιμὸς ὁ μπάρμπας· καὶ ἴσως ἀλήθεια θὰ τὴν ἄφινε ἐδῶ ὥς νά βαρεθεῖ μοναχὴ της καὶ νά φύγῃ ἡ ἴδια, γιατί θὰ τῆς ἦταν ἀδύνατο νά ἀναγκάσει τὴ μάννα της νά δώσει τὰ εσα τῆς ἐχάλευαν. Πῶς, πῶς νά τὴν παρακαλέσει, τί νά τῆς εἰπῇ, αὐτὴ ποῦ ἐφοδύτου καὶ ἐντρεπότου ὥς καὶ νά τὴν ἀναντρανίσει. Ποῖον νά τῆς στείλῃ ; "Ολα ἐρχόνταν ἀνάποδα, ὅλα ἀσκημα, ὅλα ἐνάντια. Καὶ οἱ ὥρες ἐπερνοῦσαν ἀργὰ ἀργὰ, μὰ αὐτὴ πάντα ἐπρόσμενε. Βέβαια θᾶχε μισέψει μὲ τίς βάρκες στὸ ψάρεμα καὶ γιὰ μέρες, γιὰ δεναπέντε γιὰ εἴκοσι ποιὸς ξέρει, δὲ θὰ τὸν ἐβλεπε. Καὶ τί θᾶκανε μοναχὴ της καθὼς ἦταν, αὐτὴ μία ἀδύνατη κοπέλλα, ποῦ ὅλη της τὴ ζωὴ οὔτε στιγμὴ δὲν εἶχε φροντίσει γιὰ τὸν ἑαυτό της.

(*Ακολουθεῖ)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ